

La hora de la rendición se acerca; una estrella misteriosa ha aparecido en el Oriente político. Es el astro de la paz, de la concordia, y de la fraternidad entre todos los pueblos.

Este astro de que te hablo es el signo de la gran hermandad entre todos los individuos de la humana estirpe. Es el precursor de la santa educación del hombre y la mujer que por medio del amor, de la ciencia y de la democracia desterrarán de entre sí el ponzoñoso vicio del fanatismo y de la superstición.

Los momentos son preciosos, pueblo amado. Menester es el de aprovecharles desplegando toda nuestra energía en el supremo trance de un esfuerzo que ha de ser el último que tengamos que hacer, pues triunfando y consolidándose la República [en] Francia, en breve, será un hecho en toda la Europa y la América.

Sí, pueblos todos que sentís arder en vuestro pecho la llama santa de la libertad, no titubeéis en derramar hasta la última gota de vuestra sangre en defensa del gran pueblo de Francia en la que hoy se libran descomunal batalla el absolutismo feudal y la libertad democrática.

Y a nosotras, ciudadanas, nos incumbe el imperioso deber de auxiliar a nuestros generosos y ardientes hermanos, sacando fuerza de flaqueza, pues es mil y mil veces preferible morir entre los violentos estragos de la guerra que el vernos despedazadas por un tirano.

¡Que otra cosa es el rey victorioso, el rey de los hulanos! Combatamos a Guillermo de Prusia, republicanos españoles. De su derrota depende el bien de los pueblos libres. Viva la Democracia alemana y desaparezcan por siempre sus antiguos restos feudales.

Magdalena Bonet

FUENTE: *El Iris del Pueblo*. Ed. del 13-X-1870. BPM

Siglas: BPM = Biblioteca Pública de Mallorca

BSAL = *Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana*

ELS BLANES D'ARTÀ: La nissaga dels Blanes Viale

Antoni Gili i Ferrer

No és la primera vegada, ni la segona, que escrivim o parlem dels Blanes d'Artà. L'any 1983, en el mes d'octubre encetàrem un llarg article a les planes de "Bellpuig" que titulàrem "Els hospitals d'Artà". Era per commemorar de qualche manera el centenari de la fundació de l'Asil de Santa Rosa. A les tirades setena, vuitena i novena, 8 setembre 1984 a 15 desembre de 1984, escriguérem sobre la vinguda de les monges de la Caritat de Felanitx a Artà l'any 1969, fet que culminà amb la inauguració de l'Asil de Santa Rosa, l'any 1883. Ambdues realitzacions eren fruit de la magnanimitat de Montserrat i Antoni Blanes i Juan. L'any 1999, per celebrar el primer centenari de la mort de Montserrat Blanes i Juan, férem una conferència que sortí posteriorment publicada.¹

Els Blanes eren arrelats a Artà des de la primera part del segle XVI. Pere Blanes, vidu, matrimoniava altra volta a Artà amb Joana, també vídua del pareire Joan Mir, l'any 1528. Si sempre hi ha hagut, dins Mallorca, moviment de famílies, d'un poble a l'altre, més n'hi hagué després de la commoció popular de la germania. Tal volta, esdevingué en el cas de Pere Blanes. Els Blanes no figuren a la "Informació dels homens de Artà y del Cap de la Pedra qui son stats bons e mals e de la valor de llurs bens" de l'any 1524. Ni tampoc apareix cap Blanes entre els homes d'Artà que posseïen cuirassa o armadura, continuats en el llibre dels homes d'honor de la ciutat i viles de Mallorca, l'any 1515. La família Blanes assentada a Artà podia ser que derivàs de la vila mallorquina de Bunyola on en el segle XVI, hi abundava aquest llinatge. Entre els Blanes de Bunyola a la primera part del segle XVI hi havia els noms d'Antoni, Pere Joan, Mateu i Miquel. Però no hi figura el nom de Benet.

Els Blanes d'Artà eren coneguts, de bell antuvi, amb el malnom de Benet i, posteriorment, amb el de Patró. Dia 10 de febrer de l'any 1599 "enterraren un fill del Patró Benet". L'anotació correspon a una altra, feta a un altre llibre: "Antoni Blanes, fadrí, fill d'Antoni morí als 10 febrer 1599, no feu testament" que ens assenyalava que es tracta d'Antoni Blanes, fill d'Antoni, és a dir, Antoni Blanes i Monjo,

¹ Gili, A., "Montserrat Blanes i Juan (1817-1899). El doble retorn", *Memòries de l'Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics*, 10, Palma. 2000, 201-214.

fill d'Antoni i d'Antonina Monjo, filla de Joan. Antoni Blanes, més vell, és el jerarca, fins ara conegut dels actuals Blanes, i d'ell parteix la filiació continuada familiar.

Els documents indiquen un Antoni Blanes, fill d'Antoni, casat, des de l'any 1571, amb Antonina Monjo, filla de Joan, la qual, en el registre de la seva mort, ocorreguda dia 16 de novembre de l'any 1614, resta anotada d'aquesta manera: "Morí Antonina Monja, muller del Patró". El seu espòs, Antoni Blanes, serrador, havia mort, l'any 1607. (ADM-I/10-D/3, 23v). A més d'Antoni, fadrí, mort l'any 1572, el matrimoni hagué fills i filles, Joan, any 1574, Miquel, any 1576, Antonina, any 1578, Salvadora, any 1581 i Pere Blanes, any 1585, que esposà amb Caterina Pastor i Nadal, any 1615.

Aleshores es construïa el nou temple parroquial d'Artà, l'actual. Antoni Blanes figura entre els distints treballadors en el forn de calç fet per l'obra de la nova església, l'any 1572. Antoni Blanes cobra per tres jornals a raó de 4 sous i 4 diners (AMA-Clavaria-1572-1573). Igualment, l'any 1597, Antoni Blanes ven a Jaume Sanxo una peça de terra de dues quarterades que ell havia comprada a l'honorable Jaume Llinàs. (ARM-Prot-P-679, 76)

Mort, com hem dit l'any 1599, el primogènit Antoni Blanes i Monjo, el seu germà segon, anomenat Joan Blanes el qual matrimonià, any 1599, amb Margarida Fàbregues, filla de Pere, seguirà la descendència. El 17 d'octubre d'aquest any, 1599, ja s'havia casat Joan Blanes, ja que Joan Fàbregues, germà de Margarida, alliberava de certes obligacions la seva germana. Joan Blanes mantenia encara el malnom de Benet, l'any 1604. "Albat de Joan Benet, àlies Patró." L'any 1606, en el mes d'octubre, Anna Vilallonga, esposa de Francesc Olesa, donzell, de la ciutat de Mallorca, arrendava, per tres anys, el molí fariner, anomenat d'en Romí, que abans el tenia Jaume Gili, a Antoni Blanes. (ARM-Prot-P-680, 143)

La família continuà amb el seu fill Antoni Blanes i Fàbregues, nascut l'any 1602, espòs que fou de Margarida Caselles i Monjo, des de l'any 1630.

De passada, direm que tenia un altre germà, anomenat Joan Blanes (morí el 1662) que es casà, l'any 1644, amb Margarida Massanet i Melis, (morí el 1667) i una altra germana Antonina que matrimonià amb Joan Perxana i Llopis, l'any 1626. Tenia també altres dues germanes Francina i Margarida. Joan Blanes i Fàbregues ja ha mort, l'any 1639.

Dia 24 de juliol de l'any 1639, Margarida, vídua de Joan Blanes, filla de Pere Fàbregues, pel pur amor que té envers el seu fill, li dona, per després de la seva mort, els béns següents, amb el pacte i condició infrascrita: unes cases amb el corral contigu situades dins la vila d'Artà, sots alou del noble senyor don Albertí Dameto. Afronten amb camí públic, amb cases de Pere Gelabert, amb terra dels hereus de Miquel Pons i amb terra dels hereus de Julià Ferrer. Se reserva en la donació universal 5 lliures, moneda de Mallorca, per una vegada solament. Foren presents Antoni, Francina, Margarida i Antonina Blanes, germans del dit Joan Blanes que lloen la donació i Joan Blanes l'accepta. Són testimonis: l'honorable Llorenç

Guiscafrè i Joan Colomers. El mateix dia, Antoni Blanes, àlies Patró, Antonina Blanes, esposa de Joan Perxana, Francina Blanes, vídua de Joan Gallard, i Margarida Blanes, donzella, fills i filles de Joan Blanes, difunt, pel pur amor que tenen vers el seu germà Joan Blanes li donen tot el dret que tenen sobre els béns i heretat del seu pare. (ARM-Prot-C-885, 257v-258)

Dia 22 d'agost de l'any 1645, Joan Joan, major, constitueix fiança de 200 lliures per les persones de Sebastià Silvestre, Joan Blanes i Fàbregues, àlies Patró, Antoni Crespí, àlies Parets, i Joan Gili, àlies Marimon, "per quant tenen la porta uberta de la preso que en cas fugen de aquella nigu dels sobredits se obliga a pagar dita pena". (AMA-2694)

Tornem, emperò, al fil directe de la geneologia. Margarida Caselles i Monjo, muller d'Antoni Blanes, àlies Patró, morí el 7 d'octubre de l'any 1657, després d'haver feta obra pia en poder del pare fra Antoni Pastor de sant Francesc (ADM-I/10-D/ fol 17v). L'any 1669, ja ha mort el seu espòs Antoni Blanes Fàbregues, sense fer testament. Els seus fills Joan i Antoni Blanes i Caselles, el mateix any, es volen dividir l'heretat, per iguals parts, i arriben a la divisió següent:

Joan Blanes pren a la seva part una peça de terra de tenor de tres quarterades situada en el terme de la vila d'Artà en el lloc del Puig Bedei. Afronta amb terres de Miquel Sureda Terrassa, amb terres dels hereus de Guillem Carrió, amb terres dels establidors de na Marca i amb terres dels hereus de Miquel Gallard, àlies Renoc. Per les terres haurà de pagar, anualment, una lliura i 12 sous censals, a Joan Joan, major de dies, el dia i festa de sant Pere i de sant Feliu del mes d'agost. Més pren a la seva banda totes les joies i mobles de casa.

Antoni Blanes pren a la seva part unes cases i corral, situades dins la vila d'Artà, i per dites cases haurà de pagar, anualment, una lliura i sis sous al mateix Joan Joan, el mateix dia. Més pren a la seva banda una caixa usada, un llençol i una somera. Per altra banda, si hi haurà deutes i pagaments a l'heretat, Joan Blanes s'obliga a pagar-los. Antoni és menor de 25 anys, major, emperò, de 19 anys. Són testimonis l'honorable Joan Joan, batle reial, i Joan Sureda de Salma. (ARM-Prot-B-811, 180)

Antoni Blanes i Caselles casà, l'any 1675, amb Antonina Torres i Massanet i amb ells continua la descendència que historiam.

Dia 17 de febrer de l'any 1684, són pagades "20 lliures a Antoni Blanes, traginer, per telle en las alimares i aportar una miñona pobra en Ciutat". (AMA-1168) Antoni Blanes i Caselles, l'any 1686, era clavari o obrer de l'obreria de sant Antoni de Viana d'Artà, any en què els antonians donaren l'administració directe de la capella del sant als honorables pagesos i traginers de la vila. L'any següent, 1687, un tal Antoni Blanes apareix obrer de la confraria del gloriós sant Antoni de Pàdua del convent. (AMA-Mandatos)

L'any 1685 Antoni Blanes ja posseïa a la Plaça de la vila unes cases que, aquest mateix any, engrandí amb la compra d'unes altres.

L'any 1685, Sebastià Gili ven a Antoni Blanes, àlies Patró, unes cases i una

païssa, separades una de l'altra, situades dins la vila d'Artà. Les cases afronten amb carrer públic o plaça, amb cases de Pere Carrió, àlies Bedei, amb carrer o carreró, en altre temps, dit dels Tiradors, i amb cases del comprador. La païssa afronta amb carrer o carreró, amb la païssa dels hereus de Jordi Sitges, amb botiga de la vila i amb la païssa o trast d'Antoni Català. (ARM-Prot-S-1005, 445)²

Antoni Blanes i Caselles morí, l'any 1689, i la seva esposa Antonina Torres, l'any 1696. El seu fill Antoni Blanes i Torres casà, l'any 1700, amb Caterina Ferrer i Lliteres. Antoni Blanes, àlies Patró, juntament amb Baltasar Valentí Fortesa foren fiances de Rafel Joan Fuster, àlies Polla, a la venda dels delmes de l'oli de la porció reial d'Artà de l'any 1715, al qual fou concedida, pel preu de 340 lliures. (ARM-RP-2841) Igualment, en el llibre de les denúnciacions de l'aiguardent de la vila d'Artà, l'any 1722, apareix el celler d'Antoni Blanes, el qual denuncia 5'50 quartans d'aiguardent. (ARM-RP-2844)

Antoni Blanes Torres, fill d'Antoni i d'Antonina, testà davant el notari Jaume Brotat, 5 de juliol de l'any 1757. Elegí la seva sepultura en el vas de sant Antoni de Pàdua del convent d'Artà, ofici a la capella del dit sant amb la pastera oberta. Mana que sien preses dels seus béns 9 lliures i 4 sous per la celebració de misses, la meitat en la capella de sant Antoni de Pàdua del convent i l'altra meitat en la capella de sant Antoni de Viana de la parròquia. Elegí hereva usufructuària la seva esposa Caterina Ferrer, usufructuari el seu fill Antoni Blanes i Ferrer, propietari, emperò el seu fill Rafel Blanes i Ferrer. Morí dia 23 de setembre de l'any 1757. (ARM-Prot-B-1195, 579-580)

Hagué fills i filles: Margarida,³ casada, any 1742, amb Rafel Nicolau i Llinàs, (estirp de Can Raspall) Antonina Blanes, vídua, aleshores, de Joan Servera, Caterina⁴, casada amb Sebastià Sanxo, àlies Glòria, i Magdalena, esposa des de l'any 1751 de Jaume Floriana i Gelabert,⁵ i Joan, cirurgià, que esposà, l'any 1738,

² Per tractar-se de les cases pairals dels Blanes hi afegirem un poquet de la història de les cases venudes. L'any 1634, mestre Damià Llabrés, capeller, tenia unes cases de Miquel Pasqual, àlies Sauló, absent del present regne, dins la present vila d'Artà davant el porxo de plaça de dita vila, obligada a cens de 2 lliures al reverend comú de preveres de l'església parroquial d'Artà. Afronten amb carrer públic, amb cases de Sebastià Gili, amb carreró de la Presó i amb cases de Pere Llull. (AMA-2661) L'any 1682, Sebastià Gili, paraire, Caterina Gili i Llull, filla del dit Sebastià Gili, i Antonina Llull, difunta, estableixen a Jeroni Guiscafrè, fill d'Antoni, unes cases i corral. Les cases afronten amb carrer públic davant la plaça, amb cases de Sebastià Gili, paraire, amb carrer públic de la Presó i amb cases de Pere Carrió, àlies Bedei. El corral afronta amb el dit carreró de la Presó, amb l'estable o païssa del hereus de Jordi Sitges, amb botiga de la Universitat de la vila d'Artà i amb el corral del dit Sebastià Gili. Les cases abans foren de Nicolau Cantó. (ARM-Prot-S-1002, 165) En el cadastre de l'any 1685, a la illa de les cases d'Antoni Jordà, apareixen les cases i corral d'Antoni Blanes, valorades en 80 lliures i a la illa de les cases de Joan Sanxo de la Torre, hi figuren les cases i corral d'Antoni Blanes, valorades en 50 lliures. (AMA-Cadastre de 1685)

³ Aquesta Margarida juntament amb la seva germana Caterina serien les dues germanes Margarida i Catarina Blanes que foren cridades i examinades davant el Comissari del Sant Ofici d'Artà, Mn. Miquel Font, prevere, en la causa d'Antonina Ginard, àlies Beata Magina, per hipòcrita i embustera, en els dies 25 i 27 de juny de l'any 1767. (Arxiu Històric Nacional. Inquisició).

⁴ L'any 1787, li era concedida sepultura familiar, ja construïda, baix la primera grada de l'altar major de l'església del Convent, a mà dreta. (ARM-Prot-N-184, 28v)

⁵ Aquesta Margarida juntament amb la seva germana Caterina serien les dues germanes Margarida i Catarina Blanes que foren cridades i examinades davant el Comissari del Sant Ofici d'Artà, Mn. Miquel Font, prevere, en la causa d'Antonina Ginard, àlies Beata Magina, per hipòcrita i embustera, en els dies 25 i 27 de juny de l'any 1767. (Arxiu Històric Nacional. Inquisició).

amb Margarida Melis; Miquel, premort. El continuador de la nissaga fou Rafel Blanes i Ferrer, nascut a Artà, l'any 1712, introduint així a la família el nom de Rafel.

Rafel Blanes i Ferrer fou procurador del reverend comú de preveres de la parroquial església d'Artà, l'any econòmic de 1746 a 1747. Igualment, l'any 1761, Rafel Blanes, d'Antoni, apareix a la rematada dels Drets de les Imposicions, Molitges i del Quint d'Artà. Rafel Blanes ofereix per les Imposicions, 250 lliures; per les Molitges, 400 lliures i pel Quint, 145 lliures. (ARM-Prot-G-711) Hi figura una carta seva original que ens confirma el fet de saber escriure.

Rafel Blanes i Ferrer es casà dues vegades, la primera vegada any 1742, amb Bàrbara Pastor i Ferrer, la qual morí any 1755, i la segona vegada amb Joana Anna Pujol.⁶ Morí l'any 1776, després d'haver fet testament.)

El seu hereu particular fou el seu fill Antoni Blanes i Pastor, fill de la primera esposa, i del qual avui no en resta descendència masculina.⁷

Dia 19 d'octubre de l'any 1776, Antoni Blanes i Pastor i el notari Antoni Nebot, personalment, constituïts a les cases de l'heretat, situades dins la vila d'Artà, devora plaça, formalitzaren inventari.

Primo posa les cases, dintre de les quals es troben els coses següents, baix la confessió de Joana Anna Pujol, segona esposa i hereva usufructuària del difunt Rafel Blanes.

“Item un bufet, dos bancs de respal·la, quatre cadires de corde ab respal·la, tot usat. Dos cortins buits de aportar vi, una corterola ab son assento de posar vi, un bres, una alfàbia envernissada de dintre, y de fora, tres flascos de vidre cayrats, y un flasco gran de quatre cayres. Item una corterola de quatre cortins ab cosa de tres cortins de vinagre de aigue, altre corterola plena de quatre somades, y dos cortins vi, sa dita V^a empero diu que tot el vi no es tot de la casa, dos corteroles plenes de vi blanch, y dos buides. Item quatre

⁶ Els Floriana són extingits del tot a Artà. Una branca passà a la Ciutat de la qual en sortiren alguns bons metges)

⁷ A mitjan segle XVIII es traslladà a Artà una família de Bunyola constituïda pels esposos Francesc Pujol i Margarida Rosselló. Francesc Pujol fou majoral de Son Fortesa i, per aquesta raó, deixaria la seva vila per venir a arrelar-se dins el nostre terme. Els fills d'aquest matrimoni: Joana Anna esposà amb Rafel Blanes, àlies Patró; Joan fou el pare del mestre picapedrer Francesc Pujol qui acompanyà el Cardenal Despuig a l'Ermita per construir-hi les cel·les. Els fills d'aquest darrer, haguts de la dona Joana Sureda i Martorell transmeteren dins la vila el malnom de Bunyola, indicador de la seva procedència. Jaume Pujol Rosselló casà, any 1756, amb Joana Esteva. Aquests foren els pares que, des d'una possessió humil, portaren la família a una altura mai vista de possessió econòmica i social. Els seus fills foren els següents: Francesc Pujol i Esteva, notari, morí a Ciutat, any 1824, essent enterrat dins l'església parroquial de Santa Creu. D'ell i del seu germà, també notari, Bartomeu, ens resta una inscripció dins l'església parroquial d'Artà, a la volta de la penúltima arcada: “Sumptibus Francisci et Bartholomei Pujol Fratrum Anno 1816” que demostra la seva col·laboració econòmica a la construcció de la mateixa. Bartomeu Pujol Esteva, notari, casà amb Caterina Ginard Llull, progenitors de l'advocat Jaume Pujol i Ginard. Ignaci Pujol i Esteva fou beneficiat de Santa Creu, canonge penitencier de Menorca, Provissor, Vicari General del mateix bisbat, Jutge Subcol·lector d'Espolis i Vacants i Comissari General de la Creuada de l'Illa, morí a Artà el 8 de juny de 1830.

tauletes de poll, quatre banquetes de seurer, un cubell, una pastera de poll ab sos harreus, un cossi gran, un gatzoll, dos xades, una destrall grossa, dos patites, un picasso, una alfabia, una caldera gran, y una petita, dos ferros de cuyna, quatre tibulets, tres llums, y dos banquetes de poll sense respal-la.

Item una arade de parell, y un jou, dos coxins gimats, dos selles, dos feusons, un cavech, unas esconelles usades, una sivera, un carretet de batre, uns arganells uzats, dos podedoras bonas, uns trencadors cumplits de trencar cànyom, i altre sense massa, dos escaletes ab peu a darrera per cullir figas, y una escala llarga de peu, dos xavegas de aportar palla, y dos arriets.

Item en un quarto se ha encontrat una caxa de poll ab pañy sens clau, y una capa de burell cumu, y altre caxa de poll ab son pañy alt una sala. Item un trabuquet de pesar dobles, una caramina, una escopeta, y un caxo y un flasco gran cordat. Item se continua en el present inventari la cullita del present any Primo 18 quarteres ordi, mes 6 quarteres 4 barcelles blat a la sord de Bellpuig, 12 quarteres, y 4 barcelles blat a la sord de la tia de Morell,⁸ mes 9 quarteres, y una barcella de sivada = Mes 3 quarteres a la sord den Llandera, mes 2 quarteres, y 5 barcelles mongetes, de cuya cullita se ha de treurer el Delme los censals de grans fa per les terres, y el gasto de recullir los grans, y llegums de dita cullita, y lo que se ha distribuït de la metexa, en el temps de la recolleccio de aquells, com axi lo demana dita V^a.

Item se continua un quintar, y 20 lliures canyom espadat. Item se continua en el present inventari la pessa de terra, prat, y viña a las terras Genovardes que es de tenor de 2 quarterades.

Item altra pessa de terra prat a ne Pineda que es de tenor de 2 quarterades. Item altra pessa de terra dita la Sord de Bellpuig que es de tenor de 2 quarterades.

Item altra pessa de terra dita la Sord del Pou de Rafal, que es de tenor de 2 quarterades.

Item dos pessas de terra ditas las Sortetes a la Granja, que es de tenor de 2 quarterades.

Item 3 quartons Viña al serral den Malom.

Item y finalment altre pessa de terra de tenor de mitja quarterada que te empeñorada de Pere Orpi, als Llandera, per cent lliures, moneda de Mallorca.”

⁸ Antoni Blanes Pastor casà amb Antonina Sanxo. A més d'altres fills, Mateu, Rafel, Bàrbara i Margarida, hagué un fill, anomenat Antoni qui esposà, any 1810, amb Àngela Esteva Massanet, germana de don Bartomeu Esteva, prevere. Antoni Blanes i Sanxo fou batle del reial patrimoni. Sobre la seva conducta política hi ha unes cartes dirigides per fra Bartomeu Duran, guardià del convent, octubre de 1827, a don Lluís Postes, administrador del reial patrimoni Balear: “Muy Sr mio. En contestacion [...] sobre la conducta moral y politica que observo Dn. Antonio Blanas y Sancho durante el tiempo de la llamada Constitucion: Digo [...] que su porte y conducta fue tal que lexos de ser en nada adicto al sistema constitucional se portó como hombre de bien y verdadero Realista siempre firme en la adesion y defension de los soberanos derechos de Ntro. Legitimo Monarca Dn Fernando septimo que Dios guarde. La informació de l'Ajuntament d'Artà, 30 desembre 1827, assenyala: “es una de las personas de mas honradas y buenas circunstancias de esta villa”. Miquel Terrassa, Bayle Real. Pedro Jose Gili, Secretario”. (ARM-RP-3177) Una germana seva, anomenada Bàrbara Blanes i Sanxo, casà amb Bartomeu Esteva, de Carrossa, i Sureda. Una filla d'aquests, Bàrbara Esteva i Blanes, esposà amb Miquel Gili Vives. Un fills d'aquests, fou el meu besavi Bartomeu Gili i Esteva.

Són testimonis Bartomeu Sureda del Rafal Pay i Rafel Boscana, àlies Ponso, conradors de la mateixa vila. (ARM-Prot-N-190, 3)

Fills d'aquest segon matrimoni foren Sor Maria Francisca Blanes i Pujol, en el segle seria Caterina, terciaria, la qual, dia 28 de desembre de l'any 1803, cobrava 20 lliures per la conducta del present any que la feia la Universitat d'Artà per a ensenyar a les minyones la doctrina cristiana i de cosir i les restants. (AMA-Libranzas de 1793-1836) Morí l'11 d'octubre de l'any 1822, després de testar davant el notari Bartomeu Pujol el 24 d'agost de 1815 (APA-Defuncions) i el doctor en sagrada teologia Mn. Miquel Blanes i Pujol, col·legial de la Sapiència, prevere, vicari de Santa Creu de Ciutat i capellà numerari de la Reial Armada, el qual, desembre de l'any 1801, dona al seu germà Francesc Blanes, actualment, tinent de batle de la vila d'Artà una peça de terra de tres horts a Na Pineda. (ARM-Prot-P-1333)

Un altre fill del segon matrimoni fou Rafel Blanes i Pujol, que matrimonià amb Margarida Ginard i Llull, filla de Montserrat Ginard i Santandreu, majoral de Can Garriga.⁹

Rafel Blanes i Pujol, àlies Patró, conrador, morí el 29 d'agost de 1804 i féu obres pies dins el seu testament davant el notari Bartomeu Pujol, dia 18 de juliol de l'any 1804. Elegeix marmassors Margarida Ginard, la seva esposa, Montserrat Ginard, el seu sogre, i Antoni i Francesc Blanes, els seus germans, i el notari infrascrit, el seu cunyat. Elegeix sepultura en el convent, ofici cos present, la Puríssima descoberta i abans absoluta i tot el restant del seu funeral i enterrament a voluntat dels dits marmassors. 5 sous al vicari perpetu pel seu dret parroquial. Vol que li sien celebrades 100 misses, caritat de 6 sous, 50 en l'església parroquial i 50 en l'església del convent. (APA-Llibre de difunts del Convent, 1801 i següents)

Rafel Blanes Ginard casà el 22 d'abril de l'any 1810, amb Joana Anna Juan Mestre (1793-1873).¹⁰ Haguereu els fills Rafel, any 1812, Montserrat, any 1817, Antoni, any 1820, i Francesc, any 1822, i les filles Margarida, Catalina i Joana Anna. L'honor Rafel Blanes i Juan, àlies Patró, any 1840, té la possessió, dita Son Marrall, alou del marquès i de don Francesc Vilallonga i Desbrull que abans fou del

⁹ Es tractaria d'Antonina Sanxo, l'esposa d'Antoni Blanes i Pastor.

¹⁰ Don Josep Sanglada Ballester de Togores, comte d'Aiamans, 1 abril 1815, confereix el seu poder a favor de l'Amo Montserrat Ginard perquè pugui donar en establiments la part de terra, destinada pel comte, per fer les cases de nombre del Camp de la posada d'Artà, dita Can Tomàs Garriga, confrontant en cases dites Can Maganet, camí públic qui va a la Torre i síquia, ço és, tirant la paret de darrere les cases que s'han de fer en dit trast, dret de la paret del corral d'en Maganet a dita síquia; amb la intel·ligència que la paret de darrere les cases ha de tenir 16 palms de alçada sense finestres i que, precisament, ha de servir la terra que establirà per fabricar cases. Si dins dos anys, no hi ha senyal d'edificar-les com són parets començades i perret, seran expel·lits dels establiments. Montserrat Ginard i Santandreu, vidu de Bàrbara Llull, espòs d'Elisabet Sureda, morí el 10 de maig de 1820. Sepultat en el convent i si no s'ha fet sepultura nova que la fassin davant la capella de la Soledat. L'honor Montserrat Ginard i Santandreu, fill de Jaume i de Caterina, havia fet testament, (Prot-O-451, 289) 14 de març de l'any 1817, i elegeix marmassors don Bartomeu Pujol, notari, i l'honor Antoni Lliteres, els seus gendres. Sepultura en el convent de Sant Antoni de Pàdua, vestit amb l'hàbit de Sant Francesc davant la capella de la Soledat. Deixa la celebració de 300 misses resades. Igualment, fa una deixa de 20 lliures al seu besnet Rafel Blanes i Juan. El seu germà fra Jaume Ginard i Santandreu era el guardià del convent d'Artà, l'any 1803.

senyor Rafel Pou, i, l'any 1833, té un prat a Na Maians de 4 horts i mig a Na Mercel·lina i Margarida Ginard, la seva mare, ja vídua de Rafel Blanes, hi té tres quartons a Na Maians. (ARM-Prot-P-1419, 17)

De tots els fills ens interessen Antoni i Montserrat Blanes i Juan “qui sentiren damunt tot el pes de la tradició familiar i volgueren engrandir la família; el primer econòmicament i el segon espiritualment. I ho lograren amb la mateixa fe i fermeza que els vells Avis posaren sempre al servici de l'Estirp. Retornant a l'origen del casal dels Blanes a la Vila d'Artà”, com assegura Mn. Francesc Sureda i Blanes.¹¹

En els anys de la seva partida a Amèrica veim els Blanes Juan, juntament amb els seus pares vivint a la illeta del senyor de Salma, a la casa núm. 10, és a dir, a la casa coneguda per Can Raspall. El seu germà major Rafel Blanes i Juan ja s'havia casat, any 1834, amb Maria Àngela Massanet i Nebot i vivia a la illeta des Brill. L'àvia paterna Margalida Ginard vivia sola a Can Patró, a la plaça, a la illeta del metge Quetgles, casa núm. 10.

Però mirau el fet providencial que els dugué a Amèrica. Després de la guerra de la Independència trobam ja a Puerto Rico el frare franciscà exclaustat artanenc Antonio Sanxo i Blanes, nascut l'any 1801, escollit pel pare provincial per ésser enviat al bisbe de Puerto Rico. El pare Antoni Sanxo partí cap a Puerto Rico. El passaport, expedit dia 1 de gener de l'any 1836, assenyala: “Don Antonio Sancho, Pbro. Artá. Religioso exclaustado. Puerto Rico a diligencias propias. 34 años. Pagó 40 reales” Arribat allà, s'establí tot d'una a Mayagüez. La seva excel·lent labor apostòlica, la gran prudència i la gran formació intel·lectual feren que el bisbe li confiàs ben prest el rectorat del seminari. El pare Antoni Sanxo envià a demanar al seu cosí Rafel Blanes i Ginard alguns dels seus fills i allà hi compareixeren Montserrat i Antoni Blanes i Juan. “Aquest fou l'oncle –escriu Mn. Francesc Sureda i Blanes – que sense pensar-ho, engrandí la família, cridant a Amèrica als dos nebots Antoni i Montserrat Blanes i Juan, fills del seu cosí germà Rafel Blanes i Ginard.” D. Antoni Sanxo retornà a Artà, l'any 1865, on hi morí l'any 1872, dia 23 de desembre. Don Montserrat Blanes, l'endemà, entregava al rector don Agustí Jaume 12 lliures i 16 sous per la celebració de 32 misses per don Antoni Sanxo.

Quan va venir en el món Antoni Blanes feia molt poques setmanes que havia acabada la terrible pesta de l'any 1820. A l'edat de 17 anys emigrà a Puerto Rico. El dia exacte de la seva partida fou el primer de març de l'any 1837. La fitxa personal del passaport assenyala: “Antonio Blanes para Puerto Rico a diligencias propias. Es natural y vecino de Artá, soltero, estudiante, 17 años.” (ARM-AH-2518)

A mitjans del segle passat, segons els autors de la “Historia de Mayagüez, 1760-1860” procedent de la vila d'Artà, illa de Mallorca, arribà a Puerto Rico un jove pobre, desheretat de béns materials, però la ment instigada per les promeses d'Amèrica i el cor trempat en les lluites de la sobrietat i del treball. Quan Antoni Blanes i Juan arribà a Mayagüez, la vila a penes comptava amb 700 cases i la pobla-

¹¹ Els Juan eren coneguts amb el malnom de Ferrenou. El malnom derivava de l'ofici familiar. Ja apareix, l'any 1596, en el casament de Joan Juan, ferrer d'ofici, fill de Rafel, amb Caterina Mir, filla de Llorenç.

ció rural i urbana no passava els 15.000 habitants. L'any 1848, s'havia construït un teatre i l'any 1849 una escola per nines i l'any 1851 un asil per pobres indigents.

Sembla que era l'any 1845 quan va contreure matrimoni amb dona Rosa Fernández Suárez, nadiua de Mayagüez de Puerto Rico i quan fundà la “Casa Blanes y Compañía.”

Antoni Blanes adquirí una gran hisenda que li permeté gastar nombroses sumes de diners en benefici dels altres. Així, l'any 1865, pel mes de gener, s'inaugurava a Mayagüez l'Hospital de “San Antonio” fundat per ell i altres benemérits veïns. A Mayagüez Antoni Blanes fou batle interí, l'any 1860.¹²

La construcció de l'hospital a Mayagüez fou un moviment caritatiu de varis ciutadans de Mayagüez. En el seu l'arxiu municipal hi consta una acta firmada per aquests ciutadans:

“En la Villa de Mayagüez, Isla de Puerto Rico, a quince de agosto de 1862. Reunidos en el Salón consistorial los señores Cura Vicario Don Agustín de Calanda, Corregidor Don Francisco Calvo, Don Francisco de Paula Vázquez, Don Magín Raldiris, Don José Chavarry, Don Gerónimo Patxot, Don Ramón Nadal, Don Antonio Blanes y Don Manuel Prats, el Presidente de la reunión que lo es el señor Corregidor, manifestó que en el estado de adelanto a que ha llegado esta población, es lamentable la falta que en ella se hace sentir, más y más cada día, de un hospital, donde halle asilo el enfermo indigente y los demás socorros que la caridad pública debe prestarle un medio de poner a cubierto esa necesidad, le ha parecido bien darle a conocer en esta reunión, de carácter privado y amistoso para que se exponga con franqueza lo que se opine sobre ella. Todos los señores concurrentes, al reconocer como innegable el vacío sensible que deja en esta villa la falta de aquella piadosa institución, aseguraron al Sr. Presidente, que el pensamiento de establecerla no podía menos de encontrar en ellos un eficaz apoyo y cooperación para llevarlo a feliz término; estando persuadidos que en estos mismos benéficos sentimientos abunda todo el vecindario. Pero como el medio que estiman más a propósito para realizarlo, es abrir una subscripción voluntaria, y la paralización que sufre el comercio en la actualidad y demás circunstancias que se atraviesa y tienen un estado poco deshaogado a la agricultura, impediría a los contribuyentes usar en sus donativos de toda la liberalidad que, en mejor época mostrarían, siguiendo los impulsos de sus corazones caritativos, creen conveniente que se aplace para dentro de tres o cuatro meses en que habrán cesado aquellas causas; y que para ganar tiempo, una Comisión compuesta de los señores Corregidor, Cura Vicario, Don Ramón Nadal y Don Emeterio Betances, se ocupe de buscar un sitio que a su capacidad reuna las demás cir-

¹² “Una carta sobre els Blanes de Mallorca” dins el llibre titulat: “El Beato Ramon Lull.” Ignacio Blanes Mestre. Palma de Mallorca. 1950, 99-145)

cunstances que le hagan apto para el establecimiento, y encontrado que fuere, y averiguado su precio, se dé cuenta en otra junta para tratar lo que convenga a su adquisición. Así quedó convenido por todos los señores concurrentes; y habiendo pedido el señor Cura Vicario que se consignara en acta para conmemorar este día, en que principia a llevarse a cabo el proyecto de Hospital de Caridad, que espontáneamente se coloca bajo la protección de la Virgen, como que hoy celebra la Iglesia la subida al cielo de esa Señora Nuestra, se accedió a sus deseos, levantándose la presente que firman todos, de que el Secretario certifico. Francisco Calvo, Magín Raldiris, Ramón Nadal, Francisco de P. Vázquez, Agustín de Calanda, Manuel Prats, José Chavarry, Antonio Blanes.”

L’any 1864 es començà la contribució voluntària per a la construcció de l’Hospital i, de seguida, l’Ajuntament de Mayagüez, corresponent al moviment caritatiu, cedí gratuïtament, el trast del vell cementiri de Mayagüez, amb el vist i plau del Superior Govern, nomenant per fer els plànols el cap d’Obres Públiques Don Pere Bisbal. A la subscripció voluntària, don Antoni Blanes hi figura com a síndic que aportà com a donatiu la quantitat de 1.000 escuts. L’hospital restà construït i s’el denominà de Sant Antoni. A la seva organització intervingué el doctor Ramon Emeteri Betances de comú acord amb don Antoni Blanes.¹³

Dia 28 de gener de l’any 1865, costejat pel jove que vint anys abans havia fet de Mayagüez el seu fogar i el fogar dels seus, s’inaugurà l’Hospital de Sant Antoni. La generositat de Blanes fou indubtablement punt de partida per a molts dels fets posteriors que honraren la comunitat.¹⁴

Don Antoni Blanes i don Antoni Sanxo retornaren a Mallorca, l’any 1865. Mirau que escrivia de la seva tornada a Mallorca el “Diario de Palma” dia 31 d’agost d’aquest any:

“En Mayagüez (Puerto Rico) el caritativo hijo de Artá D. Antonio Blanes antes de regresar definitivamente a Mallorca junto a su anciana madre, quiso dejar un perenne recuerdo de gratitud y simpatía a la villa donde había residido cerca de 28 años y en la que consiguió labrarse su fortuna. Y lo fue un edificio de mampostería con sus muebles y enseres más indispensables, demoninada “San Antonio”, destinado a Hospital para pobres regido con el reglamento que él mismo propuso, y cuyo total importe sumaba 17.203 escudos. Tan generoso donante había sido ya antes agraciado por la Cruz de Carlos III en premio a otros desprendimientos a favor de la clase menesterosa.”

¹³ *Historia de Mayagüez, 1760-1860*, 1960.

¹⁴ *Historia de Mayagüez, 1760-1860*, 82.

L’any 1850 s’abolí a Puerto Rico l’anomenat Còdi Negre, preludi de la definitiva manumissió dels esclaus en aquella illa. Pareix ser que influïren en això el pare fra Antoni Sanxo Blanes, i els seus nebots Don Antoni i Don Montserrat Blanes Juan d’Artà, establits a Mayagüez. El Mariscal de camp Don Enric d’Espanya i Taverner, mallorquí també, era segon cabo d’aquella capitania General.¹⁵

No és estrany per aquest motiu i altres (seria adicte a la monarquia espanyola i oposat a la separació de les colònies americanes) el seu nomenament de Cavaller de la Reial i distingida Orde de Carles III, feta pel rei amb decret de març de l’any 1865. Don Antoni Blanes fou armat cavaller de la reial i distingida Orde de Carles III, dia 26 de setembre del següent any 1866, davant l’altar major del temple parroquial d’Artà, per don Salvador Maria de Ory, assistit per don Miquel Quetgles, prevere, a falta de cavaller eclesiàstic de la dita orde i de les quatre ordes militars, essent condecorat amb les insígnies corresponents.

L’any 1859, don Antoni Blanes visità Mallorca. Dia 25 d’agost d’aquest any, present a la Ciutat, comprava de don Pere Marià Orlandis i Descallar el predi Son Marí de 344 quarterades i 300 destres, situat en el terme de la vila de Santa Margalida, pel preu de 17.306 lliures, 8 sous i 8 diners. (ARM-Prot-S-1060, 423)

Una vegada a Mallorca, Don Antoni Blanes construï dins la vila d’Artà una casa, l’any 1867, introduint un estil de nova influència. Després, l’any 1925, fou casal de la Caixa Rural i, posteriorment, Centre Social d’Artà. El mateix any, 1867, pagà el nou retaule de la Puríssima Concepció de la parròquia d’Artà.¹⁶

Al voltant de l’any 1870, comprà Albarca, a don Claudi Marcel i el Verger a la família Moragues. L’any 1882, comprà la finca de l’Hostalet de Calvià.¹⁷

Una altra obra féu, l’any 1869, envers del poble d’Artà. A la sessió de l’Ajuntament, dia 25 de juliol de 1869, el President manifestà que el senyor don Antoni Blanes i Juan, natural del poble, li havia fet present que a les seves pròpies despeses s’havia construït una estàtua de fang del pare fra Antoni Llinàs, Observant, natural d’aquest poble i una de les seves glòries de la qual figura feia un donatiu al municipi perquè, amb la seva col·locació a un lloc públic, fora admirat i recordat el tal hèroi. L’Ajuntament, tot acceptant el donatiu, acordà donar-li les gràcies, i resolgué que, respecte d’haver existit en el poble una comunitat de religiosos del mateix orde a què havia pertenescut Llinàs, es col·locàs damunt el portal de l’església de dit convent, per a ser el lloc més a propòsit per això, previ permís del senyor rector. El regidor don Francesc Quetgles va dir que, per de prompte, opinava que, per les circumstàncies d’actualitat, devia tenir-se custodiada en una de les dependències de l’Ajuntament, esperant ocasió més propícia per presentar-la al públic. (AMA-Sessions)

Don Antoni Blanes, a punt per a fundar l’hospital d’Artà, comprà una casa del carrer del Trispolet, al costat del corral del convent de La Caritat, a Miquel, Joana

¹⁵ *Historia de Mayagüez, 1760-1860*, 206.

¹⁶ *Noticias y relaciones históricas de Mallorca*, Tom III, 426.

¹⁷ *Llevant*, 7 de febrer de 1925.

Anna i Margarida Esplugues i Blanes, per construir-hi l'edifici de l'Asil de Santa Rosa. A aquesta casa hi afegí un tros de corral, reservat pel seu germà Montserrat, quan cedí l'usufruit de la casa i corral a les religioses de La Caritat. D'aquests dues cases es formà una sola, on s'hi edificà una casa capaç i espaiosa per hospital amb la seva façana al carrer del Trispolet, avui de l'Hospital, afrontant amb el carrer de na Batlessa, amb el corral de Bartomeu Canet, amb la casa dels hereus de Jaume Massanet i amb el corral de les religioses de La Caritat.

Una volta acabat l'edifici, don Antoni Blanes, natural d'Artà i vecí de la Ciutat de Palma, propietari, víduu, de 63 anys, havent exposat a l'ajuntament d'Artà que, durant la seva residència a Mayagüez, Puerto Rico, empleà tots els medis que tengué al seu abast per construir i fundar un edifici exclusivament destinat a servir de refugi i empar de la classe pobra i malalta, desitjant que el poble natal deixi per més temps d'estar privat d'un establiment d'aquesta classe, dia 30 d'agost de l'any 1883, cedeix gratuïtament al municipi d'Artà l'usufruit de l'edifici que s'anomenà "Asil de Santa Rosa," esperant que l'ajuntament el destinarà a fins benèfics.

La instal·lació de l'hospital constituí una gran festada. Mirau la crònica enviada a "El Diario de Palma" de dia 4 de setembre de 1883.

"Un amigo nuestro residente en Artá nos escribe, con fecha 2 de Setiembre, lo que sigue: [...] Este pueblo está de enhorabuena con motivo de las mejoras que en todos conceptos experimenta su vecindario. Enriquecido ayer con la estación telegráfica, que le pone en rápida comunicación con lejanos países donde sus moradores puedan tener intereses morales o materiales, acrecienta hoy su caudal de mejoras, merced a los caritativos sentimientos de uno de sus hijos, de D. Antoni Blanes, conocido ya en ésta por anteriores rasgos de generosidad. El día 30 del pasado Agosto hizo pública cesión al Ayuntamiento de esta Villa de un magnífico edificio que ha costado y levantado de nueva planta y que, bajo el nombre de Asilo de Santa Rosa, destina a hospicio y hospital para pobres desvalidos o enfermos, dotándole además, este generoso bienhechor, de varias camas con sus jergones y colchones, sábanas y demás menaje necesario a su objeto, y subvencionándole con la cantidad de cien duros anuales por espacio de veinte años.

La casa Hospicio de Artá estaba instalada en una mala dependencia del ex-convento, y en adelante habitarán los pobres refugiados en el nuevo edificio, debido a la magnificencia de su donador, siendo allí cuidados y asistidos por la Hermanas de San Vicente de Paul que tienen acreditado en esta villa su acendrado amor al pobre. Hoy ha tenido lugar la ceremonia de la bendición del nuevo Asilo, por el Sr. Ecónomo, con asistencia del Ayuntamiento, distribuyéndose a los pobres una comida y una limosna que el Sr. Blanes costeaba. Dios premie con creces al que en honra suya invierte bienes que le ha confiado, proporcionando al pobre albergue y comodidades de que se veía despojado en su desgraciada condición, y que le anime a seguir por tan bella senda,

alentado igualmente por los testimonios de admiración y agradecimiento a sus buenas obras que le tributan hoy sus compatriotas."

Fou nomenat Director de l'Asil de Santa Rosa, dia 2 setembre 1883, Mn. Rafel Nicolau Blanes, "Es Capellà Raspall", nebot de don Antoni Blanes. En el mateix any, 1883, l'ajuntament confià l'atenció de la beneficència municipal de l'Asil de Santa Rosa a les germanes del convent de Sant Vicenç, assenyalant-lis la quantitat de cent pessetes anuals per la remuneració d'aquest serveis. Pel mes de novembre del mateix any, 1883, es demanà el Reglament de l'Hospital de Jesús Nazareno de Madrid per aplicar-lo a l'Asil de Santa Rosa. L'Asil de Santa Rosa durà, exactament, un segle fins que les religioses de La Caritat passaren a servir la Residència de la Posada dels Oloros.

Dia 18 d'agost de 1884, el bisbe de Mallorca don Mateu Jaume donava permís per a celebrar missa a la capella dedicada a Santa Rosa de Lima de l'establiment de Beneficència d'Artà. (ADM-Diario del Obispo Sr. Jaume de 1876-1886)

Antoni Blanes i Juan morí pel març de l'any 1884, als 64 anys, a Ciutat. Les seves despulles foren traslladades al cementiri d'Artà, a la seva tomba particular. L'any següent, 1885, restà del tot enllestida i construïda la capella i sepultures, pel seu hereu D. Rafel Lluís Blanes i Massanet, l'any 1885.

"El Isleño" se'n feia eco de la seva mort, dia 4 de març de l'any 1884:

"El acaudalado capitalista y rico propietario D. Antonio Blanes, falleció anoche a consecuencia de un ataque aplopético.

Las circunstancias que concurrían en este hijo del país, que venia asociado a toda idea de engrandecimiento y prosperidad, a los que diera impulso con su capital, con su genio emprendedor y con su bondadoso caracter hacen que sea sentida su muerte por cuantos le conocían personalmente o por sus obras.

Se nos dice que su cadaver será depositado en el cementerio de Artá su pueblo natal.

Enviamos nuestro sentido pésame a la familia y rogamos al señor por el eterno descanso del finado."

L'endemà, 5 de març de 1884, continuava, a més d'intercalar una esquela familiar, escrivia. "Nuestro corresponsal de Artá en carta que hoy recibimos, nos escribe lo siguiente:

"Dia de inesperadas y tristes emociones, día de luto fué el de ayer por el pueblo de Artá.

Por la mañana cundió la voz que el generoso y acaudalado D. Antonio Blanes se hallaba gravemente enfermo; pocas horas después se supo su repentina y lamentable muerte acaecida el día dos del que rige, a las 9'30 de la noche; posteriormente se dijo que su cadaver llegaría a este pueblo, a las 4 de la tarde. A esta hora,

inmenso gentío, las personas más distinguidas de la villa, el Ayuntamiento en corporación y el clero con la cruz parroquial acompañaban la familia del finado a la salida del pueblo para esperar allí la fúnebre comitiva. Llegada, fue bajado el féretro del carruaje, lujosamente adornado para tal objeto, y llevado por los arrendatarios del difunto sosteniendo cuatro cintas el Sr. Alcalde 1º y Alcalde 2º y dos amigos más del finado, fué conducido a su hermosa casa, donde la comunidad parroquial cantó un solemne Responso con otras preces; seguidamente fué conducido al cementerio rural con el mismo acompañamiento y tocando la banda escogida, marcha fúnebre.

D. Antonio Blanes pasó a las Antillas en donde la fortuna se le mostró propicia; y su bondadoso corazón hizo que participaran de ella los desvalidos y menesterosos. Fue nombrado Caballero de la distinguida orden de Carlos III, y regresando a Mallorca, su país natal, le distinguió con su simpatía y bondadoso carácter y con sus espléndidos donativos. Buen amigo, muy amante de la familia, practicaba la caridad como lo aconseja el Evangelio; contribuía valiosamente al ornato de la Casa del Señor; fundó y dotó dos hospitales uno en Mayagüez con el nombre de San Antonio y otro denominado “Asilo de santa Rosa”.

Quieran los cristianos lectores unir sus plegarias a obras tan meritorias para que el Remunerador divino, aquel que predicó las Bienaventuranzas sobre una montaña de la Palestina, haya acogido benigno el alma del que dió de comer al hambriento, con que vestir al haraposos y albergue al desvalido.”

“El Ancora” escribía día 5 de març de 1884:

“Acerca del sentimiento que ha causado la inesperada muerte del Sr. Blanes entre los habitantes del pueblo de Artá se nos escribe lo siguiente: “Artá, 4 de Marzo de 1884 “Muy Sr. mio: Este pueblo viste hoy de luto. Su protector, su hijo predilecto, D. Antonio Blanes, ha muerto. Tan sensible pérdida honda ha causado impresión en la mayoría de los habitantes de esta villa.

Su enfermedad ha sido brevísima; su muerte imprevista. El día 2 del actual empezó a sentirse algo molestado, y a las diez de la noche del siguiente día cuando su familia tenía grandes esperanzas de salvarle por el favorable curso de la enfermedad, de repente, y sin advertirlo apenas los que estaban cerca del lecho del dolor, observaron que estaba agonizando el apreciable y estimado amigo cuya muerte deploramos. Tan infausta noticia cundió en esta villa en la mañana de ayer con una rapidez asombrosa. Todos pedían explicaciones del hecho que deploraban, y nadie podía darlas con certeza. Anhelaban saber el instante de su llegada a fin de tributar justo respeto al cadáver del inolvidable finado. Después se dijo que llegaría al pueblo a las cuatro de la tarde. Una hora, antes en las afueras de esta villa y en las calles del tránsito había inmenso gentío, el cual acompañó primero a la casa mortuoria, y luego a la última morada, los restos mortales.

Los trabajadores del campo suspendieron sus duras faenas, y los artesanos sus

difíciles ocupaciones, precediendo un número considerable de ellos, con velas encendidas al clero parroquial, que con cruz alzada entonaba los cánticos propios del acto. Después seguía el féretro, del que pendían cuatro cintas sostenidas por el Doctor D. Miguel Morey, D. Pablo Janer, D. Miguel Guiscafré y D. Bartolomé Esteva, los dos primeros como íntimos amigos del finado, y los dos últimos Alcalde y teniente 1º en representación del pueblo. Los individuos de la familia y el magnífico Ayuntamiento venían en último término, cerrando al acompañamiento la banda de música y el coche fúnebre. Durante el trayecto, veíase multitud de personas que lloraban la muerte del caritativo y bondadoso padre de los pobres y de los enfermos.

Esta mañana se han celebrado en la Iglesia parroquial las honras fúnebres por su eterno descanso. Estas han sido suntuosísimas. En el centro de la expresada iglesia se levantaba esbelto túmulo en forma de pirámide, rodeada de infinidad de velas y hachas encendidas, en cuya cúspide descansaba la caja mortuoria. Todo el templo guardaba en sus adornos la debida armonía.

El clero entonaba cánticos tan tiernos como imponentes mientras los fieles rezaban conmovidos. Terminado el oficio de difuntos, han pasado todos los concurrentes a dar el pésame a la familia.

Los pueblos, como las familias y los individuos, raras veces olvidan a sus hijos predilectos, pues naturalmente saben que se debe eterna gratitud a los bienhechores. Cuando rinden un verdadero tributo a la memoria de sus ilustres y preclaros hijos, no solamente dan cumplida prueba del amor que sienten hacia aquellos que se han hecho por sus méritos acreedores a la estimación pública, sino que también demuestran su cristiana civilización. Los moradores de esta villa, llorando tan sensible pérdida, y concurriendo a estos actos, que señalan el paso de esta vida a la eternidad, han cumplido como buenos. La familia del Sr. Blanes, a la que enviamos nuevamente el más expresivo pésame, y le deseamos la resignación y fortaleza cristianas que tan duro trance necesita, habrá podido comprender cuán apreciado y querido era el finado, y el pueblo recordará siempre como un modelo que imitar, su virtud, caridad, religiosidad y amor, y perpetuamente le agradecerá, rogando por su bienaventuranza, los innumerables beneficios que durante su vida le ha dispensado. Elevemos todos al Altísimo fervientes votos por el eterno descanso de su alma.”

L'acta de la sessió consistorial del 9 de març de 1884 fa constar la seva mort: “[...] el pueblo acaba de perder uno de sus predilectos hijos, pues que su bienhechor, el amigo de los pobres, Dn. Antonio Blanes había pasado a mejor vida en la noche del dos del actual. (AMA-41)

“El Ancora” día 10 de març de 1884:

“Anoche antes de celebrar la conferencia en el Círculo de Obreros Católicos, se rezó una parte de Santo Rosario en sufragio del alma del socio protector D. Antonio Blanes en prueba del sentimiento que su inesperada muerte causó a todos los socios y como tributo de agradecimiento a la protección que han recibido de su benéfica y caritativa mano.”

“La Noticias” dia 21 de juny de 1884:

“Sabemos que el Sr. Ecónomo del pueblo de Artá, utilizando el legado dejó Dn. Antonio Blanes, se propone tener arreglado a la mayor brevedad, el cortinaje de seda que debe adornar la iglesia de aquella villa. Sin duda sería conveniente, a ser posible, que para el día seis de agosto próximo venidero en que se celebra la fiesta de la Transfiguración, pudiese ostentar la hermosa parroquia de aquella localidad tan rico y hermosos adorno”

L’oratori de la sepultura fou beneït, dia 9 d’octubre de 1886. “En la villa de Artá fue bendecido un nuevo oratorio en el cementerio, costeadó por D. Rafael Blanes Massanet, quien dedica dicho monumento en sufragio y buena memoria de su difunto tío D. Antonio Blanes. El edificio es de estilo ojival y consta de cuerpo principal y cripta abovedada. El proyecto y dirección de las obras estuvo a cargo de D. Bartolomé Ferrá. El cuadro del altar es obra del pintor Torres.¹⁸ El Crist resuscitat de damunt el portal és obra de l’escultor Llorenç Ferrer. (“El Ancora”, 13 abril 1886)

Passam ara a historiar la figura de don Montserrat Blanes i Juan. Nasqué, l’any 1817, suposadament, a la casa, coneguda encara per can Raspall, en el carrer avui d’Antoni Blanes i Juan. Allà el trobam que hi viu, l’any 1836. Passà la infància baix la vigilància dels seus pares i aprengué les primeres lletres a l’escola del convent dels pares franciscans, baix la direcció dels religiosos, conjuntament amb el seu germà Antoni i Francesc. Posats a escollir-ne un, escollirem el pare fra Bartomeu Duran, mestre de gramàtica. El batle reial i l’ajuntament d’Artà, l’any 1828, certificava que el pare fra Bartomeu Duran, predicador de l’orde de sant Francesc, ha servit el comú de la vila d’Artà amb l’encàrrec de mestre de gramàtica per espai de 15 anys, baix l’ensenyament del qual foren tots els estudiants del poble que durant aquella època aprengueren aquella ciència. Arribat a la pubertat els seus pares l’inclinaren a entrar en religió, però els temps calamitosos d’aquella època i altres circumstàncies providencials el feren desistir del seu propòsit, quan els ordes religiosos eren a punt de la seva extinció.

Ens atrevim a dir que també estudià sota la direcció del pare fra Antoni Sanxo que després de l’exclaustració, passaria a viure a Artà, uns sis mesos. Montserrat

¹⁸ Referente a la compra del Hostalet puedo asegurar a V.E. que el comprador de dicho predio que lo es D. Antonio Blanes y Juan que vive en el mercado, no piensa revenderlo, ni darlo en establecimiento sino que lo ha comprado para sí. (Carta al senyor Comte de Peralada, dia 5 setembre de 1882. ARM-Marquès de la Torre, 65)

Blanes i Juan partí a Puerto Rico abans de complir-se un any de la partida del seu germà Antoni. El seu passaport, signat dia 20 de gener de l’any 1837, anota: “Monserate Blanes para Puerto Rico a sus diligencias. Es natural y vecino de Artá, soltero, estudiante, edad 20 años. Pagó 40 reales”. Protegit per un advocat, parent de la família, es dirigí a Puerto Rico, instal·lant-se en el poble de Mayagüez. Sens dubte, l’advocat parent no pot ser altre que don Jaume Pujol i Ginard, fill del notari d’Artà, Bartomeu Pujol.¹⁹

La seva vocació decidida era l’ensenyament. Començà a dedicar-se l’ensenyament privat i, al mateix temps, es consagrà amb ardor a l’estudi de les llengües vives i aprengué, en breu temps, l’anglès, el francès i l’italià, de manera que amb el castellà i el llatí que havia après en el convent d’Artà, posseïa sis idiomes. Igualment estudià les ciències i arts lliberals. Comptant amb les simpaties del públic fundà un gran col·legi o liceu a Mayagüez, provist de bon personal docent.

La història de Mayagüez anota el següent: “Siguieron así los años y para el 1845, gozaba la Villa de Mayagüez, de uno de los Colegios más importantes nombrado El Liceo de Mayagüez, el cual estaba dirigido por Don Domingo Bello, Don Miguel Sancho, Don Monserate Blanes, y Don Fulgencio Anglà.”²⁰

Però, una volta arribat a Puerto Rico no tot foren roses. Dos perills l’esperaven. La influència debilitant del clima tropical i l’excessiu treball no podien deixar de consumir les seves forces. Les repetides indisposicions l’obligaren a caminar a cavall. Fins i tot es va veure en la dura necessitat, atacat per unes febres malignes, de traslladar el seu col·legi a difents poblacions, cercant un lloc més sa. Finalment, arribà a pensar en traslladar-se a Mallorca amb el seu amic i paisà don Andreu Morey. Resolgué canviar el viatge a Mallorca amb una excursió als Estats Units per acabar-se de perfeccionar a l’anglès, deixant a Puerto Rico per substituït el seu germà Antoni.

A més hagué de sofrir una altra crisi, tal volta més difícil que l’esmentada, la crisi moral i religiosa. Es vegé atormentat pel dubte i enrevoltat per les tenebres de l’error. A pesar de la seva educació, no podia trobar-se previngut contra els errors moderns que aleshores encara no havien penetrat en els pobles de l’illa, ni tenir un coneixement raonat dels dogmes de la religió per a defensar-la davant d’uns impugnadors. Per Puerto Rico hi corrien les obres dels enciclopedistes i filòsofs francesos, els llibres dels corifeus del filosofisme i en ells hi va cercar la solució als seus problemes religiosos. No sospità la mala fe d’ells i abraçà molts dels seus errors, creent-se que impugnaven, no la vertadera religió, sinó més tost les pràctiques i cerimònies de l’església Romana, per considerar-les oposades a la religió natural que ell

¹⁹ *Noticias y relaciones históricas de Mallorca.*

²⁰ Aquesta Dia 21 junio 1850.- Murió D. Jaime Pujol, abogado de mérito y escritor de facilísima vena, natural de Artá. Fué secretario de la Diputación y cultivó los estudios políticos, económicos y el periodismo. Atacado de parálisis diez años antes, vivió retirado en Manacor hasta 1845 en que regresó a Palma. Hombre muy trabajador, activo y pensador, pasaba muchas horas dictando. Su fallecimiento le sobrevino a los 56 años y apenas terminado su tratado de ortografía mallorquina. Bover da noticia de ocho publicaciones suyas. Bover, J. M., *Noticias y relaciones históricas de Mallorca*, Tom III, 426.

trobava més raonable. Sempre de bona fe, mai no abandonà Déu. Mai no va dubtar de l'existència de Déu i a Ell s'encomenava en les seves dificultats. A poc a poc va acostant-se al catolicisme. En aquesta situació se trobava quan emprengué el viatge als Estats Units amb la idea de perfeccionar-se en el anglès. Allà visità Nueva York, Baltimore, Washinton i altres importants poblacions i entaulà relacions amb molts de protestants. En una excursió que feu a les catarates del Niàgara llegí per primera vegada la Bíblia que li posà dins les mans un pastor protestant i va romandre tan enamorat de la seva lectura, que li pareixia haver trobat el tresor millor del món. Així anà aficionant-se a l'exercici de l'oració i meditació quotidiana i es va encendre dins el seu cor un vivíssim desig de conèixer i servir Jesucrist. De tornada a Puerto Rico li notaren la seva transformació. Una de les coses que més cridaren l'atenció del públic fou la llibertat que donà, generosament, als seus esclaus. Ja quan era als Estats Units, concebé el propòsit irrevocable de concedir la llibertat a dos esclaus que tenia, i quan hagué arribat a Puerto Rico, no solament alliberà aquests dos, sinó que, sentint dins la seva ànima haver venut, anteriorment, altres tres esclaus, els comprà de nou i els concedí la llibertat.

Per motius d'ensenyament, contregué relacions amb un il·lustrat i piadós missioner, anomenat el pare Àngel Fondà, el qual es va prestar a instruir-lo. Amb les conferències que tingué amb aquest zelós missioner i amb la lectura de l'obra d'Augusto Nicolás intitulada "Estudios filosóficos sobre el Cristianismo" conegué la influència de la Bíblia com a regla única de fe. Per tant el protestantisme flaqueja per la seva base. Abraçà de nou amb tot fervor i entusiasme el cristianisme, reconeixent la necessitat del magisteri de l'Església. Però Montserrat Blanes atribuïa, principalment, la seva conversió a la protecció especial de la verge Maria a la qual s'encomenà de veres, quan sortí, per primera vegada, de Mallorca, la imatge de la qual conservà sempre a la capçalera del seu llit al Liceu de sant Joan de Mayagüez.

Les lluites interiors que hagué de sortejar contribuïren molt a trencar la seva salut i considerant que la seva permanència a Amèrica podia dur-li un fatal desenllaç, resolgué abandonar aquella illa i tornà a Mallorca i a Artà, senyor d'una considerable fortuna, però més encara de béns espirituals.

L'any 1853 s'estableix de nou a Artà. De seguida, cridà l'atenció pel seu fervor i per la seva pietat extraordinària. No coneixia el respecte humà. S'imposà un mètode de vida. Era molt dematiner. Repartia el temps del dia entre les seves devocions, el despatx dels seus assumptes i les tasques de l'ensenyament a que es dedicà fins que ho consentí l'edat. Cada dia, visitava les tres esglésies del poble. Oïa la primera missa a l'església parroquial i no solia acontentar-se amb una tota sola. Freqüentava el cementiri, on hi practicava el "Via Crucis".

Des de l'any 1869, poc més poc manco, tots els diumenge i festes, entrada de nit, es reunia a la sagristia del convent de franciscans un grup d'homes devots per a instruir-se en la vida espiritual i fer oració en comú. Des del començament don Montserrat Blanes no deixà d'assistir-hi i com, molts de pics, no tenien sacerdot que els dirigís la paraula, per obviar aquesta necessitat, pensà instruir un dels assistents

més fervorosos que pogués suplir la mancança. Aquest, sens dubte, era Andreu Espinosa i Jaume, conegut popularment com a mestre Andreu Siurell. Aquest era un pobre que no sabia llegir ni escriure, ni tenia una memòria molt feliç, però aiximateix bastant resistent per retenir allò que havia après. Don Montserrat Blanes amb una paciència inimitable, li ensenyà, paraula per paraula, i traduint-los al mallorquí, onze sermons llarguíssims del pare Antoni Claret sobre les veritats eternes i altres molts tractats de llibres espirituals. Andreu Espinosa recitava les seves plàtiques amb molta d'unció i entusiasme i els assistents l'escoltaven amb recolliment i companyonia.

Però l'obra de Montserrat Blanes no s'acaba dins ell mateix ni es reclou dins la sagristia del convent. Anem per parts i d'una en una.

El periòdic "El Isleño" a la seva tirada de dia 5 d'abril de 1861 ja deplorava que a Artà no s'haguessin fundat les germanes de la caritat: "A propósito de las hermanas de la caridad deploramos vivamente que esta institución, honor de nuestro siglo, no se haya establecido todavía en Artá para alivio del enfermo y consuelo del desvalido; pues es semilla de virtuosos y ópimos frutos; es planta a cuya sombra halla socorro el menesteroso y el enfermo salud. La autoridad que tome la iniciativa para plantearla merecerá las simpatías de todos los buenos y la gratitud de la humanidad menesterosa."

La fundació de la casa de la Caritat fou una idea compartida entre el rector don Agustí Jaume i don Montserrat Blanes. Don Agustí Jaume en el seu penúltim testament, en el qual nomena marmassors, entre d'altres, don Montserrat Blanes, abril de 1864, ja acariciava el seu desig de què un dia es fundi una casa de germanes de la caritat. Entre altres deixes testamentàries deixa 50 lliures per les germanes de la Caritat i, en el seu defecte, per les germanes de qualsevol altra religió que existeixin a Artà. Si acabat el termini, no hi ha casa de religioses, les 50 lliures es donaran a l'església parroquial.

L'any 1869, don Montserrat Blanes ja ha comprada la casa en el carrer del Llimac. Dia 23 de maig, l'ajuntament li concedeix el permís per prendre aigua de la canonada pública. És interessant, en arribar en aquest punt, un esbós de carta del rector a don Montserrat Blanes, sense data, sense firma i sense direcció, que es trobava a Ciutat. La carta fa veure la fredor per part de l'Ajuntament envers la fundació – fa poc temps s'ha destronada la reina d'Espanya Isabel II – i que les dificultats per a dur a terme la fundació s'han vençudes amb la compra de la casa. Per no llevar-li gens de força la publicam en castellà:

"Apreciable amigo: con indecible gozo he leído tu apreciadísima carta en la cual veo has comprado la casa del Sor Canónigo Dezcallar Q.E.P.D. para tan santo objeto como es poner las monjas en esta y que yo no veyá otro remedio para ello pues que este pueblo no es como otros tu y yo no lo ignoramos. Gracias a Dios se ha abierto el camino; ahora no nos queda mas que acertar en la eleccion si convienen mas las de Gili ó las de Ribas esta es una cosa que

conviene muchísimo encomendarlo antes al Señor para acertar en tan delicado y trascendental asunto; por lo que no me atrevo tan pronto dar mi voto, debemos antes encomendarlo muchísimo al Señor, por lo que puedes ahora que te hallas en esa con algunas personas que son mucho más sabias que yo y que tienen más tino para acertar en semejantes cosas: ahora que tienes proporción para ello lo puedes verificarlo y si no tuvieras dificultad podrias consultarlo con el Sor Obispo, y yo me quedaria más tranquilo y seguro, y si tienes algún reparo en ello con el que mejor te fuere visto.”

Amb tot i això, dia 1 d'agost de l'any 1869, es feu la fundació de la Casa de les Germanes de la Caritat a Artà. Pocs mesos després, don Montserrat Blanes i sor Fernanda Adrover, superiora general de la congregació, firmaven l'escriptura pública del contracte fundacional, davant el notari d'Artà, Gabriel Estelrich. “Dia 1 agost ofici amb diaca, subdiaca, orgue i sermó a intenció de devota persona, la instal·lació de las monjas de Caridad. Rector of. Gratis” (APA-Adventici de l'any 1869) Aquesta devota persona no pot ser altra més que don Monserrat Blanes i Juan. El bisbe de Mallorca hi possava el seu assentiment, dia 18 d'octubre del mateix any 1869.

Impulsor de la tornada dels frares franciscans. En aquest cas dels terciaris franciscans de Lluçmajor. Una vegada exclaustats els frares del convent d'Artà, l'església del convent fou administrada pels mateixos responsables de l'església parroquial. Domingo Tous, Pere Francesc Sard, Antoni Guasp, Agustí Jaume, Pere Josep Llompарт i Gabriel Salvà.

Don Montserrat Blanes i Juan fou un propagandista catòlic. Dia 27 de març de l'any 1870, es constituí dins Artà a la casa, nº 3 del carrer de la parròquia la Societat de Catòlics que formava part de la general d'Espanya, la quarta fundada a Mallorca, i el dia 27 es donà principi a les seves sessions. Era el president don Sebastià Caldentey i el secretari don Gabriel Estelrich. Obrí escoles nocturnes. Dia 15 de juny del mateix any celebrà l'obertura solemne i el nombre d'associats arribà a 511. L'associació donarà socors als socis pobres que es posen malalts. A les seves escoles que regenta el professor don Sebastià Sancho, s'ensenya lectura, escriptura, aritmètica i dibuix. El dia de l'obertura dirigí la paraula el prevere don Miquel Maura, exhortant-los a agrupar-se tots dins el sí de l'associació. No sé com hi veig també i d'una manera qualificada la presència de don Montserrat Blanes.

L'any 1883, s'obrí una capella metodista en el carrer de l'Era Vella del poble. Dia 5 de juliol d'aquest any, Serafí Nebot, predicador metodista, ho posava en coneixement del batle constitucional. La propaganda protestant fou el que mogué més don Montserrat a intensificar la propaganda catòlica. Una nota volant d'un arxiu familiar d'Artà ens assabenta d'atropellaments i insults per part de certs artanencs. Hom hi veu l'ombra de Montserrat Blanes davall davall. Sembla una nota per enviar a la premsa:

“Se nos dice de Artá, que algunos metodistas que tienen en aquel pueblo abierta una capilla para dedicar a las prácticas de su culto, han sido objeto de bárbaros atropellos i groseros insultos. Según es voz pública, andan en el juego un sacristan, algunos ad-lateres del Alcalde, una que otra beata y hay quien asocia a tan escogida comparsa, un rico capitalista, muy conocido por su fanatismo quien allá en sus mocedades abrazó la religión de Lutero, que hoy combate con modos tan anticristianos.”

Don Montserrat Blanes, l'any 1885, presentava una sol·licitud acompanyada del Reglament al bisbe de Mallorca amb l'objectiu d'establir en els pobles de la part forana de la diòcesi de Mallorca, baix el títol de “Librerías Religiosas” un dipòsit de llibres nous per ser distribuïts entre els fidels. El bisbe de Mallorca aprovava el reglament que costava de 11 articles i recomenava als rectors contribuir a la institució. Pere Fullana a “El moviment catòlic a Mallorca, 1994, deixa escrit, a la plana, 242: “Ha desaparegut la seva correspondència, que sens dubte existia, amb el bisbe Claret amb la difusió de llibres pietosos –en concret la Llibreria Catòlica de Barcelona-. Seguint l'esquema d'aquell, Montserrat Blanes va fundar una xarxa de llibreries rurals a Muro, Artà, Manacor i Capdepera.”

Moltes altres millores féu encara pel poble d'Artà. A l'església parroquial restaurà la capella del Sant Crist de Sant Jordi, renovant la imatge. Va fer construir un magnífic sepulcre daurat que era dut a la processó del Divendres Sant i, ara, serveix per l'acte de l'enterrament i va adquirir un Sant Crist que es dut a la processó del Dijous Sant. A l'església del convent pagà del seu, l'orgue, un combregador i contribuí a l'adquisició de la campana grossa de la parròquia, l'any 1883. A més, embellí el cementiri amb una artística façana i amb la construcció de varies peces adjuntes ella, destinades a sala d'autòpsies, dipòsits dels cadàvers i a altres usos.

Don Montserrat Blanes morí, dia 8 d'agost de l'any 1899, a les sis i quart del capvespre, rodejat de la seva família, després d'uns 17 dies de malaltia i d'haver rebut els sants sagraments en el començament del seu desmillorament.

“La Almudaina” dia 10 d'agost de 1899, publicava:

“El dia 7 del actual falleció en Artá el conocido propietario D. Monserrate Blanes, tío de nuestros amigos D. Pedro y D. Tomás. (Aquests dos nebots no eren altres que els germans Blanes i Viale) Era el señor Blanes estimadísimo por sus virtudes, pudiendo con justicia llamarsele “el padre de los pobres” Fundó i dotó el convento de monjas de San Vicente de Paul, el hospital, una escuela para los pobres y además gran número de librerías de propaganda católica, no tan solo de Artá, sino de otros muchos pueblos de la isla. Después de una larga vida de trabajos consagrados al bien del prójimo, baja al sepulcro, llorado y bendecido por todo un pueblo que pierde en él un cariñoso amigo y protector devoto.

Reciba la familia del señor Blanes nuestro más sentido pésame.”

Fill de Francesc Blanes Juan i de Maria Mestre Esteva fou Pere Blanes Mestre. Nasqué a Artà, dia 13 d'octubre de l'any 1849. Els seus avis paterns Rafel i Joana Anna i els materns Pere, nadiu de Petra, i Maria Esteva.

Per tractar-se del doctor en medicina Pere Blanes i Mestre, pare del pintor Pere Blanes Viale i de l'investigador Tomàs Blanes Viale, adduim la nota necrològica de la seva mort estampada al diari "La Almudaina" de dia 1 de novembre de l'any 1897.

"La terrible enfermedad que desde hace ya bastante tiempo venia pedeciendo el conocido facultativo don Pedro Blanes y Mestre, doctor en medicina y cirugía tuvo ayer tarde un fatal desenlace.

El señor Blanes era persona conocidísima en esta ciudad por su carácter benévolo y afable trato, siendo muy estimado por la clase trabajadora que recibió de él buenos e importantes servicicos.

Descanse en paz el alma del finado y que Dios conceda a su afligida familia la resignación necesaria para la irreparable pérdida.

El cadáver de tan inteligente facultativo ha sido trasladado a las tres de la madrugada a Manacor, en un tren especial, desde cuyo punto será tasladado a Artá.

A pesar de lo intenpestivo de la hora ha acudido a acompañarle un gran número de deudos y amigos.

Sentimos la muerte de tan buen amigo y enviamos a su atribulada familia nuestro más sentido pésame."

A manera de conclusió, els Blanes d'Artà no foren propietaris de possessions, ni tampoc arrendataris. Vivien del seu, conreant les seves propietats situades dins l'alou d'Artà. Més tost, foren inclinats a treballar dins la indústria i dins el comerç, com ho indiquen els seus oficis de serrador, moliner i traginer. Aquest esperit es desplegà esplendorosament amb l'anada a Puerto Rico, dels germans Antoni i Montserrat Blanes i Juan i els nebots d'aquests. Amb tot i això, l'any 1834, abans inclús de la partida d'Antoni i Montserrat Blanes i Juan a Amèrica, els seus pares ja tenien el tractament d'honor, segons es desprén de les proclames pel seu casament del seu fill Rafel amb Maria Àngela Massanet i Nebot.²¹

Mn. Francesc Sureda i Blanes, ja escrigué, l'any 1950: "Foren molt agradables a Déu nostre Senyor, els nostres Avis. I per ells caigué damunt la nostra Nissaga la benedicció d'Abraham: "Sien els teus descendents com les estrelles del cel"; estrelles que neixen cada nova albada de dies nous; estrelles de meravellosa i esperançada juvenesa; estrelles en la plenitud vital, que lluen en el camp de la fecunditat, pro-

²¹ *Historia de Mayagüez, 1760-1860*, 1960, 159.

²² "Matrimoni ha tractat Rafel Blanas fadrí fill de los Honors Rafel y Juana Ayna Juan consortes vivents; ab Maria Angela Massanet fedrina filla de los Honors Juan difunt y de Elisabet Nabot cons. Vivent ambos naturales y vezins de esta Parroquia [...] arta 19 Juliol de 1834.

fessional científica, artística, industrial i militar; estrelles que pal·lidegen suaument dins el crepuscle de la vida, mirant amb llurs grands ulls oberts l'horitzó de les supremes esperances, corpresos per la previsió d'aquella vida perdurable, il·luminada per Déu, on els joves s'uniran eternament amb els vells en una germanor familiar indestructible i ditxosa [...] la maina vital del tronc fecund d'aquells primers Blanes Patró que fa prop de cinc-cents anys varen arrelar per a sempre en la Comarca artanenca, desfent ses branques poderoses i donant fruits de virtut i de bellesa a l'ombra maternal de la Verge, benhamada, Nostra Dona de Sant Salvador."